

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного права №1

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Деліктне право»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Затверджено на засіданні
Вченої ради
протокол № від р.

Ректор
_____ **Анатолій Гетьман**

Харків 2021

Програма навчальної дисципліни «Деліктне право» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 32 с.

Розробник:
Карнаух Богдан Петрович,
кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права №1
(протокол № 11 від 2 червня 2021 р.)

Завідувач кафедри – Борисова Валентина Іванівна, кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Оглав

1. Вступ	4
1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми	4
1.3. Пререквізити	5
1.4. Кореквізити	5
1.5. Постреквізити	5
1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти	5
1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти	7
1.8. Модулі програми навчальної дисципліни	9
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)	10
3. Зміст програми навчальної дисципліни	10
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	15
4.1. <i>Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять</i>	15
4.2. <i>Самостійна робота здобувачів вищої освіти</i>	15
4.3. <i>Освітні технології та методи навчання</i>	16
4.4. <i>Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни</i>	16
4.5. <i>Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни</i>	18
Додаток 1	25
Додаток 2	29
Додаток 3	31

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – набуття здатності розв’язувати складні задачі та проблеми у сфері застосування деліктного права, а також оволодіння знаннями, необхідними для критичної оцінки чинного законодавства щодо зобов’язань з відшкодування шкоди та визначення напрямків його подальшого вдосконалення.

Завдання:

- формування системного уявлення про структуру українського деліктного права в контексті порівняльного аналізу моделей загального та континентального права;
- визначення мети деліктного права і його місця в системі права України;
- оволодіння навичками вирішення проблеми конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів;
- опанування навичками застосування деліктного права як засобу захисту фундаментальних прав людини, в тому числі у вертикальних відносинах людина–держава;
- прогнозування напрямків розвитку національного деліктного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів;
- визначення предмету доказування у деліктній справі і здобуття навичок прогнозувати перспективу розгляду деліктного позову з урахуванням застосовного у відповідному провадженні стандарту доказування;
- здобуття досвіду застосування норм деліктного права до складних випадків завдання шкоди, в тому числі до випадків так званої нез’ясовної причинності тощо.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: за вибором студента.

1.3. Пререквізити: цивільне право України (частина перша), цивільне право України (частина друга), цивільний процес.

1.4. Кореквізити: приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці; порівняльне правознавство; Проблеми договірної та недоговірної права.

1.5. –

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти¹:

ПК-1. Здатність застосовувати норми деліктного права до складних випадків завдання шкоди, в тому числі до випадків так званої нез'ясовної причинності тощо.

ПК-2. Розуміння основних способів подолання проблеми недоказовості причинного зв'язку у деліктній справі.

ПК-3. Уміння використовувати деліктне право як інструмент захисту прав людини та основоположних свобод.

ПК-4. Уміння використовувати положення національного деліктного права з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

ПК-5. Уміння оцінювати дієвість національних норм деліктного права через призму концепції «правомірних очікувань», вироблену у практиці ЄСПЛ.

ПК-6. Розуміння підходів Європейського суду з прав людини до установлення причинного зв'язку між порушенням Конвенції та шкодою, якої зазнав заявник.

ПК-7. Уміння використовувати доктрину генерального делікту для обґрунтування власної позиції у складних деліктних справах, пов'язаних із браком докладного правового регулювання.

ПК-8. Розуміння принципів дії презумпції винуватості в деліктному праві у контексті проблеми розподілу тягаря доказування.

ПК-9. Знання головних принципів і розподільчих ефектів доктрини відповідальності згідно з часткою на ринку.

¹ Експлікація загальних і спеціальних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

ПК-10. Розуміння доктрини альтернативної відповідальності та меж її можливого застосування.

ПК-11. Уміння прогнозувати напрямки розвитку національного деліктного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів.

ПК-12. Здатність надавати обґрунтований правовий висновок щодо перспективи відшкодування шкоди через пред'явлення деліктного позову за тих або інших фактичних обставин.

ПК-13. Уміння застосовувати навички правової аргументації для обстоювання позиції клієнта в деліктній справі.

ПК-14. Уміння на фаховому рівні вести конструктивну полеміку щодо проблем деліктного права.

ПК-15. Уміння пояснювати фахівцям і нефахівцям у галузі права потенційні можливості деліктного права як засобу захисту прав людини.

ПК-16. Уміння зрозуміло для інших тлумачити норми деліктного права та прогнозувати можливі результати розгляду справи за деліктним позовом за тих або інших фактичних обставин.

ПК-17. Здатність готувати проекти позовної заяви, відзиву на позовну заяву та судового рішення у деліктній справі.

ПК-18. Розуміння особливостей розгляду вимоги про відшкодування шкоди в рамках провадження в адміністративній справі.

ПК-19. Уміння визначати предмет доказування у деліктній справі і прогнозувати перспективу розгляду деліктного позову з урахуванням застосовного у відповідному провадженні стандарту доказування.

ПК-20. Розуміння процесуальних вимог щодо допустимості, належності та достатності доказів у контексті розгляду судами деліктних справ.

ПК-21. Розуміння концепції стандарту доказування та уміння визначати належний стандарт доказування і наслідки його застосування для деліктної справи.

ПК.-22. Уміння вирішувати проблему конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів.

ПК-23. Уміння визначати підсудність тієї або іншої деліктної справи.

ПК-24. Розуміння конструкції цивільного позову в кримінальній справі у контексті проблеми відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

ПК-25. Уміння визначати перспективу пред'явлення вимоги про відшкодування шкоди одночасно із вимогою, що впливає із публічно-правових відносин і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти²:

РН НД. 1.1. Розуміти призначення деліктного права і його місце в системі права України.

РН НД. 1.2. Розуміти структуру українського деліктного права в контексті порівняльного аналізу моделей загального та континентального права.

РН НД. 1.3. Виявляти нові шляхи використання деліктного права для потреб захисту фундаментальних прав людини.

РН НД. 1.4. Уміння інтерпретувати норми деліктного права у контексті концепції бізнесу і прав людини.

РН НД. 1.5. Уміти вирішувати проблему конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів;

РН НД. 1.6. Формувати правову позицію по справі за деліктним позовом.

РН НД. 1.7. Дискутувати з приводу нових викликів, які постають перед деліктним правом у контексті постмодерної епістемології.

РН НД. 1.8. Оцінювати належність, достатність та допустимість доказів, наданих на підтвердження деліктного позову.

² Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2)

РН НД. 1.9. Надавати комплексну правову оцінку обставин завдання шкоди задля пошуку ефективних шляхів захисту право клієнта за допомогою норм деліктного права.

РН НД. 2.1. Знаходити шляхи формулювання вимог про відшкодування шкоди в умовах недостатності чи неповноти національного законодавства.

РН НД. 2.2. Знати інноваційні підходи до вирішення проблеми нез'ясовного причинного зв'язку в деліктному праві.

РН НД. 2.3. Застосовувати міжнародні стандарти прав людини у справах за деліктними позовами.

РН НД. 2.4. Розуміти горизонтальний ефект прав людини у контексті деліктного спору між приватними особами.

РН НД. 2.5. Володіти навичками порівняльно-правових досліджень у сфері деліктного права.

РН НД. 2.6. Знати головні відмінності континентально-правового і англо-американського деліктного права.

РН НД. 2.7. Розуміти специфіку деліктного права України на тлі компаративно-правової картини світу.

РН НД. 2.8. Уміти визначати переваги й недоліки розгляду деліктної справи в тій або іншій юрисдикції.

РН НД. 2.9. Досліджувати практику національних судів щодо застосування норм деліктного права.

РН НД. 3.1. Виявляти закономірності, прогалини й суперечності в практиці українських судів щодо застосування норм деліктного права.

РН НД. 3.2. Уміти на основі норм чинного національного права і судової практики обґрунтовувати вимоги про відшкодування шкоди, завданої поза договірними відносинами.

РН НД. 3.3. Обстоювати власну точку зору в спорі, що виник із деліктних правовідносин.

РН НД. 3.4. Розуміти, як норми цивільного процесуального права впливають на перспективу задоволення матеріально-правової вимоги про відшкодування шкоди.

РН НД. 3.5. Знати особливості розгляду судами окремих категорій деліктних справ.

РН НД. 3.6. Володіти основними концепціями деліктного права, що розроблені в національній доктрині та за кордоном.

РН НД. 3.7. Знати норми національного законодавства, що регламентують спеціальні делікти.

РН НД. 3.8. Розуміти особливості відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх посадовими та службовими особами у різних сферах державно-владної діяльності.

РН НД. 3.9. Розуміти особливості відшкодування шкоди, завданої дефектом в продукції.

РН НД. 4.1. Розуміти взаємозв'язок між деліктним правовідношенням і страховим зобов'язанням у випадку завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки.

1.8. Модулі програми навчальної дисципліни³

Модуль 1. Загальна частина деліктного права

Модуль 2. Особлива частина деліктного права

Програма навчальної дисципліни – сукупність модулів, їх певна послідовність, що сприяє оволодінню певними компетентностями, необхідними для досягнення конкретних результатів навчання. Кожен модуль має певну логічну завершеність стосовно необхідних результатів освоєння освітньо-професійної програми в цілому. У межах модуля теми не визначаються.

Модульний принцип побудови програми навчальної дисципліни забезпечує гнучкість змісту навчальної дисципліни, що відбивається в можливості його диференціації і інтеграції. Безперервність змістовного і логічного переходу між модулями програми навчальної дисципліни, а також збільшення нового знання стають можливими завдяки застосуванню принципу «дидактичної спіралі».

³ Експлікація модулів компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

Кількість навчальних одиниць (дидактичний обсяг) змісту навчальної дисципліни має відповідати структурі навчальної дисципліни та реальному навчальному часу студентів.

Дидактичний обсяг навчальної дисципліни визначає розробник експертним способом з орієнтацією на предметну сферу навчальної дисципліни, а також на компетентності та результати навчання.

Кількісно-якісні показники реалізації програми навчальної дисципліни в межах дидактичної структури визначаються у таксономії навчальної дисципліни.

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів*: 2 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	Рівень освіти – другий (магістерський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 48 Модуль 2 Лекції: 4 Практичні заняття: 4 Самостійна робота: 32 Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальна частина деліктного права

Деліктне право: поняття, призначення і структура. Вимога про відшкодування шкоди як спосіб захисту цивільних прав і зобов'язання із відшкодування шкоди як окремий різновид недоговірних зобов'язань. Поняття деліктного права та його місце в системі приватного права. Призначення деліктного права. Відновна і розподільча справедливість. Погляд на деліктне право крізь призму теорії економічного аналізу права. Компенсація. Превенція. Що ефективніше: деліктне право чи страхування?

* рекомендується: не більше 2-3 модулів для навчальних дисципліни, які вивчаються один семестр; не більше 4-6 модулів для навчальних дисциплін, які вивчаються два семестри.

Моделі побудови деліктного права в зарубіжних країнах: система загального права і система цивільного права. Структура українського деліктного права: генеральний делікт і спеціальні делікти. Відмежування деліктних правовідносин від суміжних з ними: (а) делікт і договір; (б) делікт і безпідставне збагачення.

Елементи делікту і розподіл тягаря доказування. Елементи делікту у порівняльно-правовій перспективі: огляд країн системи загального права та країн системи цивільного права. Концепція генерального делікту. Учення про умови деліктної відповідальності (склад цивільного правопорушення) в українській цивілістиці. Елементи делікту: базова формула і усічені склади. Відповідальність, що не залежить від вини (сувора, абсолютна відповідальність). Економічні ефекти заснованої і не заснованої на вині (суворої, абсолютної) відповідальності. Тягар доказування (*onus probandi*) елементів делікту: позитивні і негативні умови відповідальності. Дискусія стосовно презумпції протиправності, і чи дійсно українське право сповідує принцип генерального делікту.

Протиправність і шкода як елементи делікту. Підходи до визначення протиправності: (а) протиправність як порушення правової норми; (б) протиправність як порушення власного обов'язку; і (в) протиправність як порушення прав іншого. Концепція обов'язку обачності (*duty of care*) в загальному праві. Поняття і межі компенсбельної шкоди. Шкода як будь-яке применшення добробуту. Співвідношення понять «шкода» і «збитки». Матеріальна шкода: реальні збитки і упущена вигода. Огріхи законодавчої дефініції збитків. Вимоги українських судів щодо доведеності упущеної вигоди. Моральна шкода і проблема калькуляції справедливої компенсації за душевні страждання. Презумпція моральної шкоди в адміністративних справах? Проблема чистих економічних втрат. Таксономія справ про чисті економічні втрати: справи про закриття ринків, транспортних коридорів та об'єктів громадської інфраструктури; «кабельні справи»; справи про втрату

«зірок»; і справи про «рикошетні» втрати. Порівняльно-правовий огляд підходів до проблеми чистих економічних втрат.

Причинний зв'язок і нові виклики в контексті постмодерної епістемології. Поняття причинного зв'язку у філософії і праві. Концепції Д. Юма і Дж. С. Мілля. Теорії причинного зв'язку в праві. Тест «якби не» (*conditio sine qua non*) як базова методологія перевірки причинного зв'язку. Випадки, коли тест «якби не» не працює: дублювання шкоди і надлишкова причинність. Тест NESS (необхідний елемент достатнього набору). Причинний зв'язок і доказування в цивільному процесі. Порівняльно-правовий огляд стандартів доказування: (а) стандарт «поза розумним сумнівом» і стандарт «переважаючої вірогідності» в країнах загального права; (б) стандарт внутрішнього переконання (*intime conviction*) у країнах цивільного права; (в) особливості української теорії доказування. Баєсіанське обґрунтування різних стандартів для цивільного й кримінального судочинства. Доказування причинного зв'язку за допомогою статистичних даних, зокрема, даних епідеміології: за і проти. Проблема невстановленої причинності у порівняльній перспективі: (а) дилема двох мисливців, (б) азбестові справи, (в) відповідальність згідно з часткою на ринку, та (в) доктрина втраченого шансу. Методи подолання недоказовості причинного зв'язку: презумпції, реверсія тягаря доказування, концепція *res ipsa loquitur*, відповідальність за підвищення ризику, пропорційна відповідальність.

Вина і розумний стандарт поведінки. Суб'єктивна і об'єктивна (поведінкова) теорії вини в деліктному праві. Відмінність між кримінальноправовим і цивільноправовим розумінням вини. Вина як порушення розумного стандарту поведінки. Критерій гіпотетичної розумної людини. Розумність як раціональність і формула Л. Хенда. Ступені вини в цивільному праві: умисел, груба необережність і легка необережність. Врахування вини потерпілого. Деліктна відповідальність, що не залежить від вини: правова природа і обґрунтування доцільності.

Відшкодування шкоди, завданої іншою особою, і шкоди, завданої спільними діями. Принцип персональної відповідальності в деліктному праві та винятки з нього. Відповідальність за шкоду, завдану іншою особою: спроба обґрунтування. Таксономія випадків відповідальності за шкоду, завдану іншою особою: (а) відповідальність батьків за шкоду, завдану малолітніми дітьми; (б) відповідальність роботодавця за шкоду, завдану працівником; (в) відповідальність замовника за шкоду, завдану підрядником; (г) відповідальність підприємницького товариства чи кооперативу за шкоду, завдану їхнім учасником (членом) під час провадження діяльності від імені товариства чи кооперативу. Право зворотної вимоги до винної особи (регрес). Відповідальність держави за шкоду, завдану особами, що не є агентами держави: практика Європейського суду з прав людини. Відповідальність за дії іншої особи в контексті проблематики бізнесу і прав людини. Відповідальність за шкоду, завдану спільними діями. Співучасть у делікті.

Модуль 2. Особлива частина деліктного права

Відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх посадовими та службовими особами. Загальна характеристика зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх посадовими та службовими особами. Специфіка доказування протиправності. Зв'язок цивільної справи за деліктним позовом із провадженням в адміністративній справі. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування. Відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. Відшкодування шкоди, завданої органом публічної влади у сфері нормотворчої діяльності. Практика Європейського суду з прав людини. Відшкодування шкоди, завданої незаконними

рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.

Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Підходи до визначення джерела підвищеної небезпеки: теорія об'єкта, теорія властивостей, теорія діяльності. Особливості суб'єктного складу деліктного зобов'язання при завданні шкоди джерелом підвищеної небезпеки: поняття володільця джерела підвищеної небезпеки. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, як сувора (безвинна відповідальність). Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила і умисел потерпілого. Особливості причинного зв'язку при завданні шкоди джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.

Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Майнова шкода, що виникає у зв'язку з каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю: (а) заробіток (дохід), втрачений ним внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності; (б) додаткові витрати на посилене харчування, санаторно-курортне лікування, придбання ліків, протезування, сторонній догляд тощо. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи (а) у разі коли особа працювала за трудовим договором; (б) у разі коли потерпілий є фізичною особою-підприємцем; (в) у разі коли потерпілий є малолітньою або неповнолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Порядок відшкодування шкоди. Збільшення і зменшення розміру відшкодування.

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Специфіка елементів делікту при завданні шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг): конструктивні, технологічні, рецептурні та інших недоліки товару, роботи (послуги), а також недостовірні

або недостатня інформація про них. Визначення дефекту в продукції. Поняття шкоди. Підстави звільнення від відповідальності за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Особливості суб'єктного складу. Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Особи, що мають право вимагати відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг).

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, українську і зарубіжну судову практику до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: індивідуальна підсумкова письмова робота; доопрацювання матеріалів лекції; робота в інформаційних мережах, базах даних і реєстрах; наукове повідомлення за вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць з тем навчальної дисципліни; узагальнення судової практики; написання кейс-бріфів і синопсисів дискусії; складання проєктів процесуальних документів: позовних заяв, відзивів на позовні заяви та судових рішень.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури, аналізі української та зарубіжної судової практики, аналізі практики міжнародних судових установ (насамперед Європейського суду з прав людини) тощо. Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною програмою дисципліни.

4.3. Освітні технології та методи навчання

- освітні технології: проблемного навчання, контекстного навчання, студентоцентроване навчання, аудіо-візуальні технології, наукові дискусії, інтерактивні технології, ІТ-технології, зокрема, платформи MS Teams, Google Classroom тощо;

- методи навчання: метод «перевернутого класу», метод «активного навчання», сократівський діалог, метод проблемного викладання, симуляція судових дебатів, вправи на мета-когнітивне мислення, кейс-метод, мозковий штурм, ігрофікація навчального процесу, моделювання проблемних ситуацій, дискусія тощо.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль					Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум		
max 30	max 15	max 20	max 15	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.

	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.
	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою,

зараховано		рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на запитання за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на запитання за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

4.5. *Навчально-методичне та інформаційне забезпечення
навчальної дисципліни
Нормативно-правові акти*

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/conv#Text
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n5494>
4. ЗУ «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17/conv>
5. ЗУ «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр/conv>
6. Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» (затверджене наказом Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Міністерства фінансів України від 04.03.96 р. № 6/5/3/41). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96>
7. ЗУ «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2893-14/conv>
8. Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства (затв. Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України № 171 від 27.10.97). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98>
9. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в

атмосферне повітря (затв. Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України № 639 від 10.12.2008). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0048-09>

Судова практика

1. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013 № 4 «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13>

2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 4 вересня 2019 року у справі № 265/6582/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86310215>

3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 26 лютого 2020 року у справі № 372/4399/15-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88137847>.

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України №6 від 27.03.1992 р. «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text>

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України №4 від 31.03.1995 р. «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95/conv#Text>

6. Постанова Пленуму Верховного Суду України №14 від 29.12.1992 р. «Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92/conv#Text>

7. Дайджест судової практики Верховного Суду у спорах, що виникають у сфері захисту довкілля та екологічних прав. 2019 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Daidjest_Ekologia.pdf

8. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, пов'язаних зі страховими правовідносинами. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf>

Наукова література

1. Баранова, Л. Н. Возмещение имущественного вреда [Текст] : [разд. 2, гл. 3, § 4] / Л. Н. Баранова // Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов : монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. - Х. : Право, 2014. - С. 253-265 .

2. Баранова, Л. Н. Возмещение имущественного и морального (неимущественного) вреда [Текст] : [Разд. 4, гл. 3, § 5] / Л. Н. Баранова, С. Е. Сиротенко // Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. - Харьков : Право, 2018. - С. 644-661 .

3. Бурлака, І. В. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої без вини [Текст] : монографія / І. В. Бурлака ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2016. - 200 с.

4. Карнаух, Б. П. Вина потерпілого в деліктному праві [Текст] / Б. П. Карнаух // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. - Вип. 64. - С. 223-230. - Бібліогр. : с. 230

5. Карнаух, Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності [Текст] : монографія / Б. П. Карнаух ; НЮУ ім. Я. Мудрого. - Харків : Право, 2014. – 224 с.

6. Карнаух, Б. П. Причинний зв'язок у деліктному праві: концепція *novus actus interveniens* [Текст] / Б. П. Карнаух // Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. - 2019. - N 9. - С. 11-15

7. Карнаух, Б. П. Протиправність, шкода і чисті економічні втрати: до постановки проблеми [Текст] / Б. П. Карнаух // Приватне право. - 2013. - N 1. - С. 267-273.

8. Карнаух, Б. П. Причинний зв'язок як умова деліктної відповідальності в практиці Європейського суду з прав людини: справи про порушення процедурних гарантій [Текст] / Б. П. Карнаух // Проблеми законності : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019 = Problems of legality = Проблемы законности. - Вип. 145. - С. 68-79.

9. Карнаух, Б. Причинний зв'язок у деліктному праві: рефлексія над тестом «якби не» / Богдан Карнаух // *Проблеми законності*. – 2019. – N 147. - С. 75-84.

10. Карнаух, Б. Нез'ясовна причинність: дилема двох мисливців / Богдан Карнаух // *Проблеми законності*. – 2020. – N 149. – С. 49-61

11. Карнаух, Б. Деліктна відповідальність згідно з часткою на ринку / Богдан Карнаух // *Економічна теорія та право*. – 2020. – № 3(42) – С. 49-63.

12. Карнаух, Б. Надлишкова причинність у деліктному праві / Богдан Карнаух // *Проблеми законності*. – 2020. – N 150. – С. 67-77.

13. Карнаух, Б. П. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України) // *Підприємництво, господарство і право*. – 2020. – № 11. – С. 29-33.

14. Карнаух, Б. П. Апорія «якби не» // *Економічна теорія та право*. – 2020. – № 4(43). – С. 118-131.

15. Карнаух, Б. Дублювання шкоди в деліктному праві / Богдан Карнаух // *Проблеми законності*. – 2020. – N 151. – С.

16. Карнаух, Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за Цивільним кодексом України // *Підприємництво, господарство і право*. – 2021. – № 3. – С. 19-24.

17. Мыца, Ю. В. Защита прав лиц в деликтных обязательствах [Текст] : [разд. 3, гл. 3, § 8] / Ю. В. Мыца // Харьковская цивилистическая школа:

защита субъективных гражданских прав и интересов : монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. - Х. : Право, 2014. - С. 549-557 .

18. Отраднова, О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань [Текст] : Монографія / О. О. Отраднова. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. - 328 с.

19. Рабінович, П. М. Право людини на компенсацію моральної шкоди (загальнотеоретичні аспекти) [Текст] : монографія / ; Акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. - Львів : Світ, 2006. - 140 с.

20. Рубан, О. О. Компенсація моральної шкоди працівнику, заподіяної йому при виконанні ним своїх обов'язків [Текст] / О. О. Рубан // Право України. - 2015. - N 6. - С. 223-233.

21. Спасибо-Фатеева, И. В. Возмещение морального вреда [Текст] : [разд. 2, гл. 3, § 5] / И. В. Спасибо-Фатеева // Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов : монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. - Х. : Право, 2014. - С. 265-282.

22. Спасибо-Фатеева, И. В. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності [Текст] / И. В. Спасибо-Фатеева // Університетські наукові записки : часопис / Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький : Хмельниц. ун-т управ. та права, 2014. - 2014, № 2 (50).

23. Clermont, K.M. (2009). Standards of proof revisited. *Vermont Law Review*, 33, 469-487.

24. Clermont, K.M. (2018). Common Sense on Standards of Proof. *Seton Hall Law Review*, 48, 1057-1080.

25. Clermont, K.M., & Sherwin, E. (2002). Comparative view of standards of proof. *The American Journal of Comparative Law*, 50, 243-275.

26. Engel, C. (2009). Preponderance of the evidence versus intime conviction: A behavioral perspective on a conflict between american and continental european law. *Vermont Law Review*, 33, 435-467.

27. Gold, S. (1986). Causation in toxic torts: Burdens of proof, standards of persuasion, and statistical evidence. *Yale Law Journal*, 96, 376-402.

28. Karnaukh, B. 'Standards of Proof: A Comparative Overview from the Ukrainian Perspective' 2021 2(10) Access to Justice in Eastern Europe 25–43. DOI: 10.33327/AJEE-18-4.2-a000058

29. Karnaukh, B. Fault in tort law: moral justification and mathematical explication / Bohdan Karnaukh // Problems of Legality. – 2018. – N 141. - P. 54-64.

30. Karnaukh, B.P. & Shymko, A.R. Side Effects of Diethylstilbestrol (DES) from the Perspective of Tort Law. *Wiadomości Lekarskie*, 2020, Volume LXXIII, Issue 12 Part 2, pp. 2946-2950.

31. Kaye, D.H. (1999). Clarifying the burden of persuasion: what Bayesian decision rules do and do not do. *International Journal of Evidence and Proof*, 3(1), 1-28.

32. Kobyasheva, A. (2014). Using epidemiological evidence in tort law: A practical guide. *Professional Negligence*, 30, 124-143.

33. Martin-Casals, M. (2013). Causation conundrums: introduction to the annotations to Sienkiewicz v. Greif (UK). *European Review of Private Law*, 21, 301-311.

34. Russellyn, C.S., & Goldstein, B.D. (2001). Relative risk greater than two in proof of causation in toxic tort litigation. *Jurimetrics*, 41, 195-209.

35. Schweizer, M. (2013). The civil standard of proof – what is it, actually? In *Discussion Paper Series of the Max Planck Institute for Research on Collective Goods 2013_12*, Max Planck Institute for Research on Collective Goods.

36. Van Dam, C. (2013). *European Tort Law* (2nd ed.). Oxford University Press.

37. Wright, R.W. (1985). Causation in Tort Law, *California Law Review*, 73, 1735-1828.

38. Wright, R.W. (2011). Proving causation: Probability versus belief. In R. Goldberg (ed.), *Perspectives on Causation* (pp. 1-30). Oxford: Hart Publishing.

Інтернет-ресурси

- HUDOC. European Court of Human Rights: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Єдиний державний реєстр судових рішень: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/1>
- Офіційний сайт Верховного Суду: <https://supreme.court.gov.ua/>
- Суд на долоні: <https://conp.com.ua>
- Опендатабот. Сторінка пошуку судових рішень: <https://court.opendatabot.ua/#/>
- Центр дослідження судової практики: <https://www.facebook.com/cdoslidzenna/>
- Юридичний інтернет-ресурс «Протокол»: https://protocol.ua/ru/interesnie_sudebnie_resheniya/

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПК-1. Здатність застосовувати норми деліктного права до складних випадків завдання шкоди, в тому числі до випадків так званої нез'ясовної причинності тощо. ПК-2. Розуміння основних способів

	<p>подолання проблеми недоказовості причинного зв'язку у деліктній справі.</p> <p>ПК-3. Уміння використовувати деліктне право як інструмент захисту прав людини та основоположних свобод.</p>
<p>ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p>	<p>ПК-4. Уміння використовувати положення національного деліктного права з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.</p> <p>ПК-5. Уміння оцінювати дієвість національних норм деліктного права через призму концепції «правомірних очікувань», вироблену у практиці ЄСПЛ.</p> <p>ПК-6. Розуміння підходів Європейського суду з прав людини до установаження причинного зв'язку між порушенням Конвенції та шкодою, якої зазнав заявник.</p>
<p>ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>	<p>ПК-7. Уміння використовувати доктрину генерального делікту для обґрунтування власної позиції у складних деліктних справах, пов'язаних із браком докладного правового регулювання.</p> <p>ПК-8. Розуміння принципів дії презумпції винуватості в деліктному праві у контексті проблеми розподілу тягаря доказування.</p> <p>ПК-9. Знання головних принципів і розподільчих ефектів доктрини відповідальності згідно з часткою на ринку.</p> <p>ПК-10. Розуміння доктрини альтернативної відповідальності та меж її можливого застосування.</p> <p>ПК-11. Уміння прогнозувати напрямки розвитку національного деліктного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів.</p>
<p>ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПК-12. Здатність надавати обґрунтований правовий висновок щодо перспективи відшкодування шкоди через пред'явлення деліктного позову за тих або інших фактичних обставин.</p> <p>ПК-13. Уміння застосовувати навички правової аргументації для обстоювання позиції клієнта в деліктній справі.</p> <p>ПК-14. Уміння на фаховому рівні вести конструктивну полеміку щодо проблем деліктного права.</p>
<p>ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p>	<p>ПК-15. Уміння пояснювати фахівцям і нефахівцям у галузі права потенційні можливості деліктного права як засобу захисту прав людини.</p> <p>ПК-16. Уміння зрозуміло для інших тлумачити норми деліктного права та</p>

	прогнозувати можливі результати розгляду справи за деліктним позовом за тих або інших фактичних обставин.
ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.	<p>ПК-17. Здатність готувати проекти позовної заяви, відзиву на позовну заяву та судового рішення у деліктній справі.</p> <p>ПК-18. Розуміння особливостей розгляду вимоги про відшкодування шкоди в рамках провадження в адміністративній справі.</p> <p>ПК-19. Уміння визначати предмет доказування у деліктній справі і прогнозувати перспективу розгляду деліктного позову з урахуванням застосовного у відповідному провадженні стандарту доказування.</p> <p>ПК-20. Розуміння процесуальних вимог щодо допустимості, належності та достатності доказів у контексті розгляду судами деліктних справ.</p>
ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.	<p>ПК-21. Розуміння концепції стандарту доказування та уміння визначати належний стандарт доказування і наслідки його застосування для деліктної справи.</p> <p>ПК-22. Уміння вирішувати проблему конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів.</p>
ЗК1.2. Здатність оцінювати та підтримувати якість результату професійної і соціальної діяльності.	<p>ПК-23. Уміння визначати підсудність тієї або іншої деліктної справи.</p> <p>ПК-24. Розуміння конструкції цивільного позову в кримінальній справі у контексті проблеми відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.</p> <p>ПК-25. Уміння визначати перспективу пред'явлення вимоги про відшкодування шкоди одночасно із вимогою, що впливає із публічно-правових відносин і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.</p>
СК – спеціальні компетентності (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	
СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.	<p>ПК-1. Здатність застосовувати норми деліктного права до складних випадків завдання шкоди, в тому числі до випадків так званої нез'ясовної причинності тощо.</p> <p>ПК-2. Розуміння основних способів подолання проблеми недоказовості причинного зв'язку у деліктній справі.</p> <p>ПК-3. Уміння використовувати деліктне право як інструмент захисту прав людини та</p>

	основоположних свобод.
СК 3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.	ПК-4. Уміння використовувати положення національного деліктного права з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. ПК-5. Уміння оцінювати дієвість національних норм деліктного права через призму концепції «правомірних очікувань», вироблену у практиці ЄСПЛ. ПК-6. Розуміння підходів Європейського суду з прав людини до установаження причинного зв'язку між порушенням Конвенції та шкодою, якої зазнав заявник.
СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.	ПК-7. Уміння використовувати доктрину генерального делікту для обґрунтування власної позиції у складних деліктних справах, пов'язаних із браком докладного правового регулювання. ПК-8. Розуміння принципів дії презумпції винуватості в деліктному праві у контексті проблеми розподілу тягаря доказування. ПК-9. Знання головних принципів і розподільчих ефектів доктрини відповідальності згідно з часткою на ринку. ПК-10. Розуміння доктрини альтернативної відповідальності та меж її можливого застосування. ПК-11. Уміння прогнозувати напрямки розвитку національного деліктного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів.
СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.	ПК-12. Здатність надавати обґрунтований правовий висновок щодо перспективи відшкодування шкоди через пред'явлення деліктного позову за тих або інших фактичних обставин. ПК-13. Уміння застосовувати навички правової аргументації для обстоювання позиції клієнта в деліктній справі. ПК-14. Уміння на фаховому рівні вести конструктивну полеміку щодо проблем деліктного права.
СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.	ПК-15. Уміння пояснювати фахівцям і нефахівцям у галузі права потенційні можливості деліктного права як засобу захисту прав людини. ПК-16. Уміння зрозуміло для інших тлумачити норми деліктного права та прогнозувати можливі результати розгляду справи за деліктним позовом за тих або інших фактичних обставин.
СК15. Здатність самостійно готувати	ПК-17. Здатність готувати проекти позовної

проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.	заяви, відзиву на позовну заяву та судового рішення у деліктній справі. ПК-18. Розуміння особливостей розгляду вимоги про відшкодування шкоди в рамках провадження в адміністративній справі.
СК1.1. Здатність аналізувати механізми оцінки ефективності юридичної практики за напрямками (галузями) юридичної діяльності.	ПК-19. Уміння визначати предмет доказування у деліктній справі і прогнозувати перспективу розгляду деліктного позову з урахуванням застосовного у відповідному провадженні стандарту доказування. ПК-20. Розуміння процесуальних вимог щодо допустимості, належності та достатності доказів у контексті розгляду судами деліктних справ. ПК-21. Розуміння концепції стандарту доказування та уміння визначати належний стандарт доказування і наслідки його застосування для деліктної справи. ПК.-22. Уміння вирішувати проблему конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів.
СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.	ПК-23. Уміння визначати підсудність тієї або іншої деліктної справи. ПК-24. Розуміння конструкції цивільного позову в кримінальній справі у контексті проблеми відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. ПК-25. Уміння визначати перспективу пред'явлення вимоги про відшкодування шкоди одночасно із вимогою, що впливає із публічно-правових відносин і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
--	--------------	--

ПРН – результати навчання за спеціальністю /спеціалізацією (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	№1	<p>РН НД. 1.1. Розуміти призначення деліктного права і його місце в системі права України.</p> <p>РН НД. 1.2. Розуміти структуру українського деліктного права в контексті порівняльного аналізу моделей загального та континентального права.</p> <p>РН НД. 1.3. Виявляти нові шляхи використання деліктного права для потреб захисту фундаментальних прав людини.</p> <p>РН НД. 1.4. Уміння інтерпретувати норми деліктного права у контексті концепції бізнесу і прав людини.</p> <p>РН НД. 1.5. Уміти вирішувати проблему конкуренції деліктного позову з іншими позовами на захист порушених цивільних прав та інтересів;</p>
ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	№1	<p>РН НД. 1.6. Формувати правову позицію по справі за деліктним позовом.</p> <p>РН НД. 1.7. Дискутувати з приводу нових викликів, які постають перед деліктним правом у контексті постмодерної епістемології.</p> <p>РН НД. 1.8. Оцінювати належність, достатність та допустимість доказів, наданих на підтвердження деліктного позову.</p>
ПРН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.	№1	<p>РН НД. 1.9. Надавати комплексну правову оцінку обставин завдання шкоди задля пошуку ефективних шляхів захисту право клієнта за допомогою норм деліктного права.</p> <p>РН НД. 2.1. Знаходити шляхи формулювання вимог про відшкодування шкоди в умовах недостатності чи неповноти національного законодавства.</p> <p>РН НД. 2.2. Знати інноваційні підходи до вирішення проблеми нез'ясовного причинного зв'язку в деліктному праві.</p>
ПРН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі	№1	<p>РН НД. 2.3. Застосовувати міжнародні стандарти прав людини у справах за деліктними позовами.</p> <p>РН НД. 2.4. Розуміти горизонтальний ефект прав людини у контексті деліктного спору між приватними особами.</p>

усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.		
ПРН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.	№1	РН НД. 2.5. Володіти навичками порівняльно-правових досліджень у сфері деліктного права. РН НД. 2.6.Знати головні відмінності континентально-правового і англо-американського деліктного права. РН НД. 2.7. Розуміти специфіку деліктного права України на тлі компаративно-правової картини світу. РН НД. 2.8. Уміти визначати переваги й недоліки розгляду деліктної справи в тій або іншій юрисдикції.
ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	№2	РН НД. 2.9. Досліджувати практику національних судів щодо застосування норм деліктного права. РН НД. 3.1. Виявляти закономірності, прогалини й суперечності в практиці українських судів щодо застосування норм деліктного права.
ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	№2	РН НД. 3.2. Уміти на основі норм чинного національного права і судової практики обґрунтовувати вимоги про відшкодування шкоди, завданої поза договірними відносинами. РН НД. 3.3. Обстоювати власну точку зору в спорі, що виник із деліктних правовідносин.
ПРН1.1.Визначати індикатори якості й ефективності юридичної практики.	№2	РН НД. 3.4. Розуміти, як норми цивільного процесуального права впливають на перспективу задоволення матеріально-правової вимоги про відшкодування шкоди. РН НД. 3.5. Знати особливості розгляду судами окремих категорій деліктних справ. РН НД. 3.6. Володіти основними концепціями деліктного права, що розроблені в національній доктрині та за кордоном.
ПРН1.3. Аналізувати механізми публічно-правового і приватно-правового регулювання в юридичній практиці.	№2	РН НД. 3.7. Знати норми національного законодавства, що регламентують спеціальні делікти. РН НД. 3.8. Розуміти особливості відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх посадовими та службовими особами у різних сферах державно-владної діяльності. РН НД. 3.9. Розуміти особливості відшкодування шкоди, завданої дефектом в продукції.

